

МІНІСТЕРСТВО ФІНАНСІВ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ПОДАТКОВИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Факультет соціально-гуманітарних технологій та менеджменту
Кафедра мовної підготовки та соціальних комунікацій

Затверджено
Вченою радою факультету соціально-
гуманітарних технологій та
менеджменту
протокол від 13.04 2023 № 11
Голова Вченої ради факультету
 Наталія ЗИКУН

Методичні рекомендації
до організації індивідуально-консультаційної роботи
з навчальної дисципліни «Психолінгвістика»
для підготовки здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня
(денної та заочної) форми навчання
галузь знань 03 «Гуманітарні науки»
спеціальність 035 «Філологія»
ОПП «Германські мови та літератури (переклад включно)»
Статус дисципліни: вибіркова

Ірпінь – 2023

Методичні рекомендації складені на основі робочої програми навчальної дисципліни «Психолінгвістика», затвердженої Науково-методичною радою Університету 20.01.2022 протокол № 2.

Укладач:

А.І. Чорна, ст.. викладач кафедри мовної підготовки та соціальних комунікацій

Розглянуто та схвалено кафедрою мовної підготовки та соціальних комунікацій, протокол від 12.04.2023 № 8

Завідувач кафедри Т.С. Гиріна, д.н. з соц.. комунікацій, професор

ЗМІСТ

1. Передмова	4
2. Реферат в індивідуальній роботі студентів. Критерії оцінювання, написання та захисту реферату.....	5
3. Методика підготовки до наукової доповіді в індивідуальній роботі студентів.....	5
4. Методика підготовки окремого індивідуального завдання за основною тематикою лекційних і семінарських занять.....	6
5. Презентація. Вимоги до оформлення та критерії її оцінювання.....	7
6. Робота зі словниками лінгвістичних та перекладацьких термінів	9
7. Рекомендована література	9

1. ПЕРЕДМОВА

Мета індивідуальної роботи – озброєння здобувачів вищої освіти новими знаннями, удосконалення прийомів навчальної роботи. Головною ціллю індивідуальної роботи є формування самостійності здобувача, тобто розвиток його здібностей приймати на певному рівні правильні рішення без допомоги зі сторони та розвиток уміння організовувати свою роботу щодо реалізації прийнятого рішення. Індивідуальна робота з навчальної дисципліни «Психолінгвістика» для підготовки здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня (денної та заочної форми навчання) галузі знань 03 «Гуманітарні науки» спеціальність «Філологія» ОПП «Германські мови та літератури (переклад включно)» спрямована на розвиток та становлення самостійного мислення здобувачів освіти.

При вивченні навчальної дисципліни «Психолінгвістика» на індивідуальну роботу передбачено 2 години. Індивідуальна робота складається з одного завдання, яке оцінюється максимально у 10 балів і є частиною комплексного семестрового рейтингового оцінювання знань. При оцінюванні індивідуальної роботи враховується:

- якість засвоєння матеріалу;
- строк виконання завдання.

Пропонується така тематика індивідуальних завдань з курсу «Психолінгвістика»:

1. Предмет та об'єкт психолінгвістики
2. Загальна та часткова психолінгвістика
3. Основні методологічні принципи психолінгвістики
4. Зв'язок психолінгвістики з психологією
5. Поняття про мовленнєву діяльність. Види мовленнєвої діяльності.
6. Специфічні особливості мовленнєвої діяльності
7. Поняття про мову й мовлення. Мовленнєва діяльність
8. Функції мови й мовлення
9. Види мовлення й мовленнєвої діяльності
10. Мовлення і мозок
11. Мовлення і мислення
12. Зовнішнє мовлення як спосіб формування й формулювання думки і передачі інформації
13. Письмове мовлення як особливий вид мовленнєвої діяльності
14. Психолінгвістична характеристика письма
15. Процес засвоєння мови дитиною:
 - сприймання, слухове розрізнення та продукування звуків людського мовлення немовлятами;
 - перші слова;
 - розвиток граматики і дитяча словотворчість;
 - основні принципи розвитку раннього дитячого мовлення.
16. Проблема впливу середовища і генетики на мовленнєвий розвиток дитини.
17. Концепції процесів сприйняття і розуміння мовлення
18. Механізм змістового сприйняття мовленнєвого висловлювання
19. Загальна психолінгвістична модель процесу сприйняття і розуміння мовленнєвого висловлювання
20. Лексико – граматичне розсортування вислову.
21. Мовний код.
22. Лінійне розсортування.
23. Теорія породження мови Л.С. Виготського

24. Розвиток психолінгвістичних ідей в дослідженнях О.Р. Лурія; О.О. Леонтьєва; М.І. Жинкіна; Л.С. Цветкової; І.О. Зимньої; Т.В. Ахутіної.
25. Психологічні аспекти формування іншомовних навичок
26. Вплив раннього білінгвізму на мовленнєвий та інтелектуальний розвиток особистості.
27. Механізм сприйняття букв і слів.
28. Механізм сприйняття речень.
29. Співвідношення мовленнєвого повідомлення з дійсністю у процесі сприйняття.
30. Поняття про «задум» цілого тексту» та «породження тексту як його розсортування».
31. Поняття про три головних рівня породження мовлення: мотиваційно–спонукаючий, формуючий, реалізуючий.
32. Сприйняття та увага.
33. Відчуття та увага. Ілюзії.
34. Обсяг сприйняття. Функції сенсорного збереження інформації.
35. Нейрокогнітологія уваги. Моделі селективної уваги (Бродбент; Трейсман).

Передбачається виконання наступних видів індивідуальних завдань:

- ~ реферативна робота відповідно до тематики курсу, результатом якої є написання реферату;
- ~ підготовка здобувачів освіти до участі з науковими доповідями на запланованих заходах та конференціях;
- ~ підготовка та представлення презентацій з тематики модуля;
- ~ робота з вивчення і конспектування наукових статей відомих лінгвістів, перекладачів-теоретиків;
- ~ робота зі словниками лінгвістичних та перекладацьких термінів;
- ~ підготовки окремого індивідуального завдання за основною тематикою лекційних і семінарських занять.

**2. РЕФЕРАТ В ІНДИВІДУАЛЬНІЙ РОБОТІ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ.
КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ, НАПИСАННЯ ТА ЗАХИСТУ РЕФЕРАТУ**

Остаточний оформлений реферат підлягає захисту у вигляді виступу на семінарському занятті або співбесіди з викладачем. Задля визначення рівня та якості засвоєння теоретичного й фактичного матеріалу беруться до уваги такі критерії:

- зміст реферату, його відповідність темі, повнота розкриття теми, логіка і послідовність написання тексту, самостійність думок, міркувань, суджень;
- відповідність оформлення реферату вимогам нормативних документів;
- змістовність, логічність, лаконічність доповіді та відповідей на запитання;
- володіння матеріалом обраної теми.

Відповідність реферату і доповіді всім зазначеним критеріям дозволяє оцінити його найвищою оцінкою - 5 балів.

Відсутність одного або кількох чинників знижує оцінку на таку самукількість балів.
Нуль балів виставляється у разі наявності таких грубих порушень:

- невідповідність змісту реферату обраній темі;
- відсутність списку використаної літератури, змісту;
- робота не відповідає технічним вимогам оформлення реферату;
- студент не володіє матеріалом теми реферату.

**3. МЕТОДИКА ПІДГОТОВКИ ДО НАУКОВОЇ ДОПОВІДІ В
ІНДИВІДУАЛЬНІЙ РОБОТІ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ**

Наукова доповідь – публічно виголошена інформація з проблеми наукового дослідження, що оприлюднена серед науковців певної галузі та відповідає вимогам щодо змісту, структури доповіді тощо. Загальне призначення цього виду доповіді – публічне обговорення (ідеї, ходу чи результатів) наукового дослідження.

Підготовка до наукової доповіді починається з обрання теми та визначення мети. Важливо, щоб ця тема була актуальною і цікавою для всіх слухачів, а не вузько специфічною, якщо вона, наприклад, оприлюднюється на пленарному засіданні конференції.

Назва доповіді повинна відповідати її змісту й бути стислою, не перевищувати 5-7 слів. Метою доповіді може бути інформування щодо проведення дослідної роботи, повідомлення висновків дослідження, ознайомлення з розробленими методиками, технологіями тощо.

Розрізняють такі три види наукових доповідей: звітні (узагальнення роботи за певний час); поточні (інформування про хід роботи); з теми дослідження.

Необхідно зазначити, що існують дві основні форми виступу на конференціях: перша – доповідь (найбільш поширена), друга – повідомлення. Ми не аналізуватимемо їх детально, проте звернемо увагу на те, що основною їхньою відмінною ознакою є тривалість виступу. Так, тривалість доповіді - від 10 до 30 хвилин, повідомлення – 5-10 хвилин. Звісно, цей час є умовним, оскільки перш за все необхідно враховувати регламент, який, як правило, повідомляється учасникам заздалегідь.

Логіко-композиційний каркас доповіді складається з таких частин:

- 1) вступ, в якому аналізується проблемне поле чи конкретна проблема, що стала причиною доповіді;
- 2) основна частина, в якій оприлюднюється авторська ідея вирішення проблеми, хід чи результати наукового дослідження тощо;
- 3) підсумок, в якому робиться висновок, надаються рекомендації, визначаються перспективи.

4. МЕТОДИКА ПІДГОТОВКИ ОКРЕМОГО ІНДИВІДУАЛЬНОГО ЗАВДАННЯ ЗА ОСНОВНОЮ ТЕМАТИКОЮ ЛЕКЦІЙНИХ І СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ З КУРСУ «ПСИХОЛІНГВІСТИКА»

ЗРАЗОК

ІНДИВІДУАЛЬНЕ ЗАВДАННЯ з дисципліни «Психолінгвістика» Тема «Текст і понадфразова єдність»

1. Підготувати повідомлення про психолінгвістичні проблеми сприйняття тексту (за основу можливо взяти фрагмент тексту за бажанням здобувача освіти).
2. Опрацювати статтю: Потебня О. Думка й мова /Антологія світової літературно-критичної думки ХХ ст. /За ред. Марії Зубрицької. 2-е вид., доповнене. – Львів: Літопис, 2011. – С. 34-52. (за власним конспектом вміти усно викладати зміст статті).
3. Підготувати зразки текстів: наукового, науково-популярного, науково-фантастичного. Прокоментуйте спільне та відмінне в характеристиках цих текстів (зразки текстів мати з собою на практичному занятті).

Література:

1. Засєкіна Л. В., Засєкін С. В. Вступ до психолінгвістики (<http://elib.oa.edu.ua>).
2. Куранова С. І. Основи психолінгвістики: навч. посіб. – К.: ВЦ «Академія»,

3. Бахтін М. Висловлювання як одиниця мовленнєвого спілкування. Проблема тексту у лінгвістиці, філології та інших гуманітарних науках / Антологія світової літературно-критичної думки ХХ ст. / За ред. Марії Зубрицької. 2-е вид., доповнене.

5. ПРЕЗЕНТАЦІЯ. ВИМОГИ ДО ОФОРМЛЕННЯ ТА КРИТЕРІЇ ЇЇ ОЦІНЮВАННЯ

Презентація - це представлення результатів самостійної роботи здобувачів освіти з опрацювання обраної теми, питання, завдання тощо.

Мета презентації - набуття здобувачами освіти навичок з аналізу власної роботи і публічного представлення результатів дослідження.

З метою мотивації здобувачів освіти до роботи з сучасними джерелами інформації викладач пропонує підготувати презентацію з тематики кожного модуля. Захищається завдання у вигляді усної презентації.

ВИМОГИ ДО ОФОРМЛЕННЯ ПРЕЗЕНТАЦІЇ:

- Стислий виклад матеріалу, максимальна інформативність тексту.
- 12-18 слайдів.
- Ретельно структурована інформація з акцентом на основні аспекти питання, проблеми, завдання, тощо.
- Наявність коротких та лаконічних заголовків, маркованих та нумерованих списків.
- Важливу інформацію (наприклад, висновки, визначення, правила тощо) треба подавати великим та виділеним шрифтом і розміщувати в лівому верхньому кутку слайда.
- Другорядну інформацію бажано розміщувати внизу слайда.
- Кожному положенню (ідеї) треба відвести окремий абзац.
- Головну ідею треба викласти в першому рядку абзацу.
- Використовуйте табличні форми подання інформації (діаграми, схеми) для ілюстрації найважливіших фактів, що дасть змогу подати матеріал компактно й наочно.
- Графіка має органічно доповнювати текст.
- Пояснення треба розміщувати якнайближче до ілюстрацій, із якими вони мають з'являтися на екрані одночасно.
- Усю текстову інформацію потрібно ретельно перевірити на відсутність орфографічних, граматичних і стилістичних помилок.
- Джерело інформації повинно бути автентичним, неперекладним (Інтернет-ресурс, газета, журнал, монографія); здобувач освіти в жодному разі не повинен самостійно перекладати матеріал англійською мовою (за винятком доповіді з теми власного дослідження).
- Інформація повинна бути адаптована до усної презентації з демонстрацією слайдів у PowerPoint.
- Перед презентацією здобувач освіти повинен ознайомити інших з ключовими словами, а також зі складними термінами та поняттями у форматі «термін-визначення».
- Під час презентації здобувач освіти не може читати текст – він повинен розповідати інформацію.

ВИМОГИ ДО ТЕКСТУ ПРЕЗЕНТАЦІЇ:

- Об'єднувати всі заголовки презентації в єдину логічну послідовність;

- Проглядатися при читанні одних лише заголовків презентації.
- Заголовки слайдів - опорні вузли горизонтальної логіки презентації.
- Заголовок має:
 - Відображати основну тему слайду;
 - Являти собою речення або зрозумілий вираз;
 - Робити зрозумілою загальну ідею слайду (без читання основного тексту).
 - Наступний слайд може бути:
 - Продовженням думки попереднього слайду;
 - Контрастом по відношенню до попереднього слайду;
 - Заключенням для декількох попередніх слайдів;
 - Початком нової послідовності слайдів.

ВИМОГИ ДО СТРУКТУРИ ПРЕЗЕНТАЦІЇ. Структурно презентація складається з наступних частин:

Вступна частина

- Привітання.
- Коротке представлення себе: ім'я, прізвище, мета виступу.
- Ціль.

Основна частина

- Викладення основного матеріалу.
- Аргументація.
- Деталі.
- Зворотній зв'язок

Заклучна частина

- Підсумки, повернення до задекларованих цілей.
- Рекомендації.
- Пропозиції щодо наступних доповідей.
- Відповіді на запитання.

Аналіз презентації

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ПРЕЗЕНТАЦІЇ

	Високий, Відмінно 90-100 б.	Вище середнього, середній; Добре	Достатній, Задовільно 60-73 б.	Початк овий, Незадовільно 1-59 б.
Зміст презентації	Чітке формулювання теми. Найявні приклади та сформульовані чіткі висновки відповідно до теми та мети. Презентація є цілісною, логічно структурованою, зрозумілою для реципієнтів.	Не чітко сформульована тема. Матеріал, викладений у слайдах ґрунтується на підтвердженні або спростуванні 1-2 гіпотез. Приклади повністю ілюстровані висновки не відбивають мету завдання теми реферату (доповіді)	Не сформульовано мету, завдання дослідження. Не коректно дібрано приклади. Висновки сформульовано неточно, порушено логіку викладу матеріалу, не враховано ситуацію, вікові та освітні особливості реципієнтів	Проект закцентований на темі, але не висвітлює її. Мають місце фактичні помилки. Проект не продуманий, не закінчений.

Оформлення	У презентації	Презентація	Не всі
Інформація презентації викладена логічно. Ілюстрації розташовано вдало відповідають тем роботи і допомагають глибше розкрити зміст. Текст читається легко. Фон неясравий і допомагає сприйняттю тексту і графічних об'єктів. Вдало використано аудіоефекти. Наявні гіперпосилання працюють. Використано схеми, діаграми.	є ілюстрації, що допомагають розкрити зміст проекту. Кольорове оформлення є вдалим. У роботі відсутні аудіоефекти. Робота переобтяжена текстом, о ускладнює її сприйняття. Гіперпосилання не працюють.	переобтяжена ілюстраціями, заважають сприйняттю інформації. Оформлення та розміщення тексту в слайдах не продумано. Гіперпосилання працюють.	представлені ілюстрації та малюнки пов'язані з матеріалом та темою роботи. Відсутні аудіовізуальні ефекти. Кількість слайдів не достатня. Гіперпосилання відсутні.

6. РОБОТА ЗІ СЛОВНИКАМИ ЛІНГВІСТИЧНИХ ТА ПЕРЕКЛАДАЦЬКИХ ТЕРМІНІВ

Індивідуальне завдання включає роботу із словниками лінгвістичних термінів, пошук ключових термінів за темами семінарських занять. Здобувач освіти повинен скласти словник термінів з курсу «Психолінгвістика» за темами:

1. Психолінгвістика як наука. Мовленнєва діяльність
2. Мовленнєва діяльність і мова. Засоби реалізації мовленнєвої діяльності
3. Види мовленнєвої діяльності
4. Основні способи реалізації мовленнєвої діяльності
5. Розвиток мовлення в онтогенезі
6. Психолінгвістичні теорії процесу породження та сприйняття мовлення
7. Текст і понадфразова єдність
8. Психолінгвістичні підходи до інтерпретації одиниць мови
9. Психолінгвістичні стратегії оволодіння і користування другою (нерідною) мовою
10. Сприйняття мовлення
11. Психолінгвістичний аналіз процесів породження та сприйняття мови
12. Психолінгвістичні теорії сприйняття мовлення

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна

1. Балабан О. О. Мова і мислення: від архетипної до етнічної свідомості/ О. О. Балабан // Вісник Маріупольського державного університету. Серія: Філософія, культурологія, соціологія. - 2019. - Вип. 17. - С. 5-13.
2. Дячук Н. В. Психолінгвістика творчості у художньому перекладі: монографія / [Дячук Н. В.; Житомир. держ. ун-т ім. Івана Франка. - Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2019. - 127 с.
3. Калмикова Л.О. Психологія мовлення і психолінгвістика: навч. посібник для студ. вищих навч.закл./Л.О. Калмикова, Г.В. Калмиков, І.М. Лапшина, Н.В. Харченко. - (Вища освіта). Переяслав-Хмельницький: Переяслав-Хмельницький пед. ін- т, 2018.— 325с.
4. Клак В. О. Теоретичний аналіз загальної системи розумових дій та операцій мислення / В. О. Клак // Теоретичні і прикладні проблеми психології. - 2019. - № 2. - С. 182-194.
5. Куранова С.І. Основи психолінгвістики: навч. посіб. / С. І. Куранова.– К.: ВЦ

«Академія», 2019. – 208 с.

6. Павленко В.М., Таглін С.О. Етнопсихологія: Навч. Посібник. – К.: Сфера, 2019. – 408с.

7. Потебня О. Думка й мова /Антологія світової літературно-критичної думки ХХ ст. /За ред. Марії Зубрицької. 2-е вид., доповнене. – Львів: Літопис, 2018. – 259 с.

8. Фізер І. Психолінгвістична теорія Олександра Потебні: Метакритичне дослідження. / Передм. І. Дзюби. – К., 2019. – 192 с.

Допоміжна

1. Бахтін М. Висловлювання як одиниця мовленнєвого спілкування. Проблема тексту у лінгвістиці, філології та інших гуманітарних науках /Антологія світової літературно-критичної думки ХХ ст. /За ред. Марії Зубрицької. 2-е вид., доповнене. – Львів: Літопис, 2019. – С. 406-424.
2. Леві-Стросс К. Міф та значення / Антологія світової літературно-критичної думки ХХ ст. /За ред. Марії Зубрицької. 2-е вид., доповнене. – Львів: Літопис, 2018. – С. 448-464.
3. Леві-Стросс К. Структурна антропологія /Пер. з фр. З. Борисюк. – К.: Основи, 2018. – 387 с.
4. Мартенко О. Л. Взаємозв'язок мислення, свідомості та мови в концепціях античних мислителів / О. Л. Мартенко, О. В. Павлишин // Юридична психологія. - 2019. - № 2. - С. 31-38.
5. Мітосек З. Структуралістські орієнтації в літературознавчих дослідженнях/ Література. Теорія. Методологія: Пер. з польськ. С. Яковенка. /Упор. і наук. ред. Д. Уліцької. – К.: Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 2016. – С. 198-211.
6. Шаф О. В. Гендерно-психологічні аспекти української лірики ХХ століття: монографія / Ольга Шаф ; Дніпров. нац. ун-т ім. Олеся Гончара. - Київ : Просвіта, 2019. - 607 с.

Міжнародні видання

1. Bever T.G. *The cognitive basis for linguistic structures* // Cognition and the Development of language. – New York, 2017.
2. Bever Th. *The Cognitive Basis for Linguistics Structures* // Smith F., Miller G.A. The Genesis of Language. Cambridge, Mass.: M.I.T. Press, 2018.
3. Chomsky N. *Deep structure, surface, and semantic interpretation*. In: Steinberg D.D., Jakobovits L.A. (Eds.) *Semantics: An Interdisciplinary Reader in Philosophy, Linguistics, and Psychology*. Cambridge, 2017.
4. Coseriu E. *Sprachkompetenz. Grundzige der Theorie des Sprechens*. – Tübingen, 2018.

